

KARKKILAN PALVELUVERKKORAPORTTI 2026–2035

– Elinvoimaa vahvistava ja lapsen edun turvaava palveluverkkopolku

Kirjallinen analyysi ja ratkaisuvaihtoehdot päätöksenteon tueksi

Raportin laatija: *Kari Lehtola*
opetustoimen ylitarkastaja emeritus
opetusalan asiantuntija ja konsultti

Paikka ja päiväys: Lahdessa 27.2.2026
(Päivitetty 28.3.2026: korjattu yksi lähdeviite)
(Päivitetty 27.4.2026: nimetty toimeksiantajaryhmät ja täsmennetty toimeksiannon luonnetta)

Tiivistelmä päätöksentekijöille ja asukkaille

Karkkilassa on 1283 lasta (0–15 v). Heistä 421 asuu Nyhkälä–Keskusta-alueella ja 173 haja-asutusalueella. Palveluverkkoratkaisun vaikutukset ulottuvat vähintään 5–10 vuoden aikajänteelle. Kyse ei siis ole yksittäisestä hallinnollisesta päätöksestä, vaan kunnan tulevaisuuden suunnasta.

Tämä raportti tarkastelee palveluverkkoa kolmesta samanaikaisesta näkökulmasta:
elinvoima, lapsen etu ja taloudellinen kestävyys.

Keskustelu ei voi jäädä vastakkainasetteluun “keskittäminen vai hajauttaminen”. Olennaista on, millainen palvelurakenne vahvistaa Karkkilan tulevaisuutta kokonaisuutena.

Elinvoima on tavoite

Kunnan vetovoima ja pitovoima rakentuvat arjen kokemuksesta: toimivista palveluketjuista, turvallisista ja sujuvista koulupoluista, tarkoituksenmukaisista tilaratkaisuista ja ennakoitavasta talousohjauksesta. Palveluverkkopäätös vaikuttaa suoraan siihen, miten perheet kokevat ja arvioivat kunnan tulevaisuutta.

Lapsen etu on perusta

Lapsen etu ei ole periaatejulistus, vaan oikeudellisesti velvoittava harkintaperuste.

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen (LOS 3 artikla) mukaan lapsen edun tulee olla ensisijainen harkintaperuste kaikissa lapsia koskevilla toiminna. Sopimus sitoo myös kuntia.

YK:n lapsen oikeuksien komitean yleiskommentti nro 14 edellyttää, että lapsen edun arviointi on systemaattinen, dokumentoitu ja monialainen (SI–SO–TE). Arvioinnin tulee osoittaa, miten eri vaihtoehtojen vaikutukset lapseen on tunnistettu ja punnittu.

Päätöksenteon asiakirjoissa on viitattu vaikutusten arviointiin, mutta systemaattista ja dokumentoitua lapsivaikutusten arviointia ei ole tehty. **Lapsivaikutusten arviointi ei ole poliittinen valinta, vaan oikeudellinen velvoite.**

Tämä raportti jäsentää lapsen edun konkreettisiksi ja arvioitaviksi kriteereiksi.

Talous on väline

Kaupungin tilinpäätös- ja tasapainotusasiakirjat osoittavat rakenteellisten sopeutustoimien tarpeen. Palveluverkkoratkaisua ei kuitenkaan voida perustaa pelkkään yhden budjettivuoden säästölogiikkaan.

Rakenteelliset päätökset, jotka näyttävät säästöiltä lyhyellä aikavälillä, voivat muodostua kustannusriskiksi 5–10 vuoden perspektiivissä.

Kestävä ratkaisu edellyttää kokonaisarviota: henkilöstö, tilat, kuljetukset, investoinnit ja siirtymävaiheen kustannukset muodostavat toisiinsa kytkeytyvän rakenteen.

Tarvitaan vaiheistettu ja toteuttamiskelpoinen **palveluverkkoratkaisu**, joka kestää vähintään vuosikymmenen ja **vahvistaa Karkkilan taloutta ja elinvoimaa** myös sen jälkeen.

Ilman toteutuslogiikan (tuntikehys ja tuen järjestäminen) ratkaisemista mikään rakennemalli ei ole taloudellisesti eikä pedagogisesti kestävä.

Keskeiset havainnot

- Lasten aluekartta osoittaa Karkkilan olevan edelleen monikeskuksinen (keskusta–taajama–maaseutu). Vaikutuksia on arvioitava aluekohtaisesti.
- Talouskehys on tiukka mutta hallittavissa, jos rakenne optimoidaan.
- Kiinteistöaineisto mahdollistaa realistisen tilatehokkuusarvion.
- Tuntikehys ratkaisee kustannusrakenteen enemmän kuin yksiköiden lukumäärä.

Ydinkiteytys

Palveluverkkoratkaisu on onnistunut vain, jos se samanaikaisesti:

- turvaa lapsen arjen
- vahvistaa kunnan elinvoimaa
- kestää taloudellisesti vähintään seuraavan vuosikymmenen

Johtopäätös

Raportin suositus on optimoitu kolmen (3) yksikön perusratkaisu

(ks. s. 20 Taulukko 1 ja skenaariovertailu sekä s. 25).

Kyse ei ole pelkästä koulurakennuspäätöksestä, vaan palveluketjun kokonaisratkaisusta (varhaiskasvatus–esiopetus–perusopetus–harrastaminen–tilojen monikäyttö).

Ratkaisu on demografisesti realistinen ja elinvoimaa tukeva, mikäli:

- tuntikehys optimoidaan
- tilatehokkuus toteutuu käytännössä
- erityisen tuen rakenne mahdollistaa tuen lapsen omassa koulussa
- keskittämislogiikkaa ei siirretä hajautettuun rakenteeseen toimeenpanon kautta

Palveluverkkopäätös määrittää enemmän kuin koulurakennusten sijainnin – se määrittää Karkkilan suunnan.

Sisällysluettelo

TIIVISTELMÄ päätöksentekijöille ja asukkaille

1. Johdanto: Miksi tämä raportti on tarpeen?	1
2. Lähtökohdat ja menetelmä	1
Aineistopohja.....	2
Menetelmä ja aineiston käsittely	2
3. Elinvoima palveluverkkoratkaisun ytimessä	2
3.1 Elinvoima ja palveluverkon legitimitetti	3
TAULUKKO 1: NETTOVAIKUTUS (€) – 20 PERHETTÄ JÄÄ/MUUTTAA KUNTAAN (5 v.)	4
4. Väestö, aluerakenne ja lasten arki kartalla	5
4.1 0–6-vuotiaiden aluejakauma palveluverkon ennakoivana mittarina.....	6
4.2 0,5-sarjaisen koulun pedagoginen ja rakenteellinen merkitys.....	6
4.3 Demografinen rakenne vs. toimeenpanorakenne	7
5. Talouskehys – kustannusrakenne, riskit ja pitkän aikavälin kestävyys	7
5.1 Kustannustiedon läpinäkyvyys ja laskettavuus	8
5.2 Taloudellinen riskianalyysi 5–10 vuoden tarkastelussa	8
5.3 Talous, veropohja ja elinvoima – päätöksen laajempi vaikutus.....	9
6. Tilat ja kiinteistöt – investointipäätöksestä käyttölogiikkaan	10
6.1 Investointipäätöksen kolme tasoa	11
6.2 Vajaakäytön ja keskittämisen kaksoisriski.....	11
6.3 Tilat osana elinvoimapolitiikkaa	12
6.4 Ympäristönäkökulma ja kestävä kehityksen yhteys palveluverkkoon	12
7. Pedagoginen toteutus ja tuntikehys – palveluverkon todellinen rakenne	13
7.1 Erityisen tuen rakenne ja lähikouluperiaate	13
7.2 Tuntikehys ja kustannusrakenne – herkkyyshanalyysin välttämättömyys.....	14
8. Lapsen etu ja oikeudellinen arvio	15
8.1 Lapsivaikutusten arviointi – LOS ja monialainen (SI–SO–TE) velvoite.....	15
8.2 Oppimisen tuen uudistus ja lähikouluperiaate	16
8.3 Erityisen tuen järjestämisen rakenne.....	17
9. Skenaariot 2026–2035	18
9.1 Vaihtoehtotarkastelun täydellisyys: tuen rakenne erottelevana tekijänä.....	18

9.2 Skenaario A – Nykyinen toimeenpanolinja	19
9.3 Skenaario B – Optimoitu 3-yksikön malli.....	19
9.3.1 Skenaario B:n toteutusedellytykset.....	19
9.4 Skenaario C – Vaiheistettu hybridi	19
9.5 Vertailu: 3-yksikön malli vs. nykyinen toimeenpanorakenne	20
TAULUKKO 2: VAIKUTUSALUEITTAINEN VERTAILU	20
9.6 Kriittiset vastaväitteet ja niiden arviointi	21
Loppukiteytys	24
9.7 Mitä 3-yksikön malli tarkoittaa Karkkilassa?	25
10. Suositus: Karkkilan elinvoimapolku 2026–2035	25
10.1 Päätöksenteon mittarikehikko 2026–2035	26
I. Lapsen etu (oikeudellinen ja pedagoginen kestävyys)	26
II. Taloudellinen kestävyys (5–10 vuoden perspektiivissä)	26
III. Tilatehokkuus ja muuntojoustavuus	27
IV. Elinvoimavaikutus	27
10.2 PÄÄTÖKSENTEKIJÄN MUISTILISTA.....	28
Karkkilan palveluverkkopäätös – mitä on varmistettava ennen lopullista ratkaisua?.....	28
1. Onko lapsen etu arvioitu aidosti?	28
2. Onko kustannusrakenne läpinäkyvä?.....	28
3. Onko päätöksen tarkasteluhorisontti riittävä?	28
4. Onko toteutuslogiikka ratkaistu?	28
5. Onko ratkaisu elinvoimaa vahvistava?	28
Yhden lauseen tarkistuskysymys.....	28
11. Etenemissuunnitelma	29
11.1 Vaihe 1 – Vertailun täydentäminen (0–6 kk).....	29
11.2 Vaihe 2 – Rakenteellinen päätös (6–12 kk)	29
11.3 Vaihe 3 – Toteutus ja seuranta (1–3 vuotta).....	29
11.4 Arviointipiste	30
Loppulause	30
12. Lopuksi	30
12.1 Päivitys ja seuranta.....	31
Lähteet ja aineisto	32

1. Johdanto: Miksi tämä raportti on tarpeen?

Karkkilan palveluverkkoa koskeva keskustelu on viime vuosina jäsentynyt vastakkainasetteluksi keskittämisen ja hajauttamisen välillä. Tällainen kehys on kuitenkin liian suppea kuvaamaan sitä, mistä päätöksenteossa todellisuudessa on kysymys.

Palveluverkko ei ole ensisijaisesti rakennuskysymys. Se on rakenteellinen ratkaisu, joka vaikuttaa samanaikaisesti kunnan elinvoimaan, lasten arkeen, henkilöstörakenteeseen ja talouden kestävyYTEEN. Päätöksen vaikutukset ulottuvat usean valtuustokauden yli.

Karkkila tekee nyt ratkaisua, joka määrittää:

- miten lapsen oikeus lähikouluun toteutuu
- miten oppimisen tuki järjestetään tulevina vuosina
- miten kaupungin talouden tasapainotus yhdistetään palvelujen laatuun
- miten eri alueiden elinvoima kehittyy

Palveluverkkopäätös ei ole hallinnollinen toimenpide, vaan strateginen valinta.

Tämän raportin tarkoituksena on:

- muodostaa dokumentteihin ja aineistoon perustuva yhteinen tilannekuva
- arvioida päätöksenteon valmistelun kestävyyttä suhteessa lainsäädäntöön ja hyvän hallinnon periaatteisiin
- tarkastella vaihtoehtoja yhdenmukaisilla kriteereillä
- esittää toteuttamiskelpoinen ja vaiheistettu palveluverkkopolku vuosille 2026–2035
- rakentaa analyttinen pohja ratkaisulle, joka yhdistää elinvoiman, lapsen edun ja taloudellisen vastuun

Raportti ei pyri vahvistamaan valmiita kantoja, vaan tarjoamaan perustellun ja läpinäkyvän arviointikehikon, jonka varaan kestävä päätös voidaan rakentaa.

2. Lähtökohdat ja menetelmä

Olen laatinut raportin Karkkilan Demarien, Karkkilan Keskustan, Karkkilan Vasemmiston ja Karkkilan Vihreiden valtuustoryhmien pyynnöstä palveluverkkoratkaisun tueksi. Raportti ei ole Karkkilan kaupungin tilaama, eikä sen laatimisesta ole aiheutunut kustannuksia kaupungille.

Raportin tarkoituksena on tuottaa riippumaton, asiakirja-aineistoon perustuva analyysi sekä esittää toteuttamiskelpoisia toimenpide-ehdotuksia päätöksenteon ja jatkokeskustelun pohjaksi. Sen lähtökohdaksi on riippumaton asiantuntija-arviointi suhteessa:

- käytettävissä olevaan asiakirja-aineistoon
- voimassa olevaan lainsäädäntöön

- kunnan taloudellisiin reunaehtoihin
- pedagogiseen toteutettavuuteen
- lapsen edun periaatteeseen

Aineistopohja

Raportti perustuu laajaan ja monivaiheiseen asiakirja-aineistoon (ks. lähdeluettelo), joka kattaa muun muassa:

- palveluverkkoselvitykset (FCG 2024–2025)
- väestöennusteet ja niiden täydennykset
- kiinteistötarkastelut ja rakennuskohtaiset tiedot
- tuntikehysvertailut
- sivistyslautakunnan päätökset
- kaupungin talousasiakirjat (TP 2024, TA 2025, TS 2026–2027, tasapainotussuunnitelma)
- lasten alueellista sijoittumista koskevat koontitiedot (0–15 v)
- strategialuonnoksen 2026

Menetelmä

Raportin menetelmä yhdistää:

- systemaattisen asiakirja-analyysin
- taloudellisen vertailun ja kustannusrakenteen tarkastelun
- tilaratkaisujen käyttöasteen, kunnan ja investointitarpeiden kokonaisarvioinnin
- pedagogisen toteutettavuusarvion
- lapsen arjen alueellisen tarkastelun
- vaihtoehtoskenaarioiden vertailun yhdenmukaisilla kriteereillä

Tavoitteena ei ole laatia uutta selvitystä, vaan koota, jäsentää ja arvioida olemassa oleva aineisto johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi sekä esittää sen pohjalta asiantuntijaperusteinen ja strategisesti kestävä etenemispolku.

Arviointi perustuu hyvän hallinnon periaatteisiin, vaikutusten arvioinnin vaatimuksiin sekä lapsen oikeuksien sopimuksen velvoitteisiin.

Aineiston käsittely

Raportissa käytetty aineisto perustuu julkisiin asiakirjoihin, viranomaisaineistoihin sekä raportin laatijalle toimitettuihin koontitietoihin. Aineistoa on käsitelty yleisellä ja aggregoidulla tasolla siten, ettei yksittäisiä henkilöitä ole tunnistettavissa.

Aineiston käsittely täyttää julkisuuslain sekä henkilötietojen käsittelyä koskevan lainsäädännön keskeiset periaatteet, eikä raportti sisällä henkilötietoja.

3. Elinvoima palveluverkkoratkaisun ytimessä

Kunnan elinvoima rakentuu arjesta. Se ei synny hallinnollisesta tehokkuudesta yksin, vaan siitä, miten perheet kokevat:

- koulupolun turvallisuuden
- palvelujen saavutettavuuden
- siirtymien sujuvuuden
- tilojen toimivuuden
- päätöksenteon ennakoitavuuden

Palveluverkkoratkaisun vaikutukset näkyvät:

- muuttoliikkeessä
- perheiden pitovoimassa
- yhteisöllisyydessä
- kuntakuvan uskottavuudessa

Elinvoima ei ole seuraus palveluverkon koosta, vaan sen laadusta ja koetusta oikeudenmukaisuudesta.

3.1 Elinvoima ja palveluverkon legitimitetti

Palveluverkko ei ole vain menokysymys – se on kunnan pitovoiman ja veropohjan kohtalonkysymys.

Elinvoimaa ei ratkaise yksin ”tehokas” palvelurakenne, vaan **oikeudenmukaiseksi ja perustelluksi koettu** palvelurakenne. Palveluverkkopäätös on samalla **kunnan veto- ja pitovoimapäätös**: se vaikuttaa siihen, kokevatko lapsiperheet arjen sujuvaksi, ennakoitavaksi ja turvalliseksi – vai hakeutuvatko he toiseen kuntaan.

Tutkimus- ja selvityskirjallisuus sekä kuntakokemus osoittavat, että kouluverkon supistaminen ja koulun lakkautus voi kytkeytyä **valikoivaan muuttoliikkeeseen**: erityisesti paremmin toimeentulevat kotitaloudet voivat siirtyä pois alueelta, mikä heijastuu sekä alueiden eriytymiseen että kunnan tulevaan veropohjaan.

Konkreettinen verokertymäesimerkki:

Jos Karkkilasta muuttaa pois kaksi työssäkäyvää aikuista ja perhe (esim. kaksi lasta), kunta menettää välittömästi osan kunnallisveropohjastaan. Vuonna 2026 Karkkilan tuloveroprosentti on **9,10 %**.

- Jos kahden aikuisen yhteenlaskettu veronalainen ansiotulo on esimerkiksi **80 000 €/vuosi**, ”bruttotasolla” kunnallisveron kertymä tästä tulosta on suuruusluokkaa **noin 7 280 €/vuosi** (9,10 % × 80 000 €).

- Todellinen nettokertymä vaihtelee vähennysten ja tulorakenteen mukaan, mutta olennaista päätöksenteon kannalta on suunta: **yksikin pois muuttava työssäkäyvä perhe** voi merkitä kunnalle **useiden tuhansien eurojen** vuosittaista tulopohjan heikkenemistä – ja vaikutus kertautuu, jos muuttoliike on valikoivaa ja jatkuu.

Mikäli Karkkilasta muuttaa pois kaksi työssäkäyvää aikuista ja kaksi alakouluikäistä lasta, kunta menettää välittömästi osan **kunnallisveropohjastaan** (suuruusluokkaa useita tuhansia euroja vuodessa). Samalla kunta menettää lasten ikäluokkaan liittyvän **valtionosuuden**.

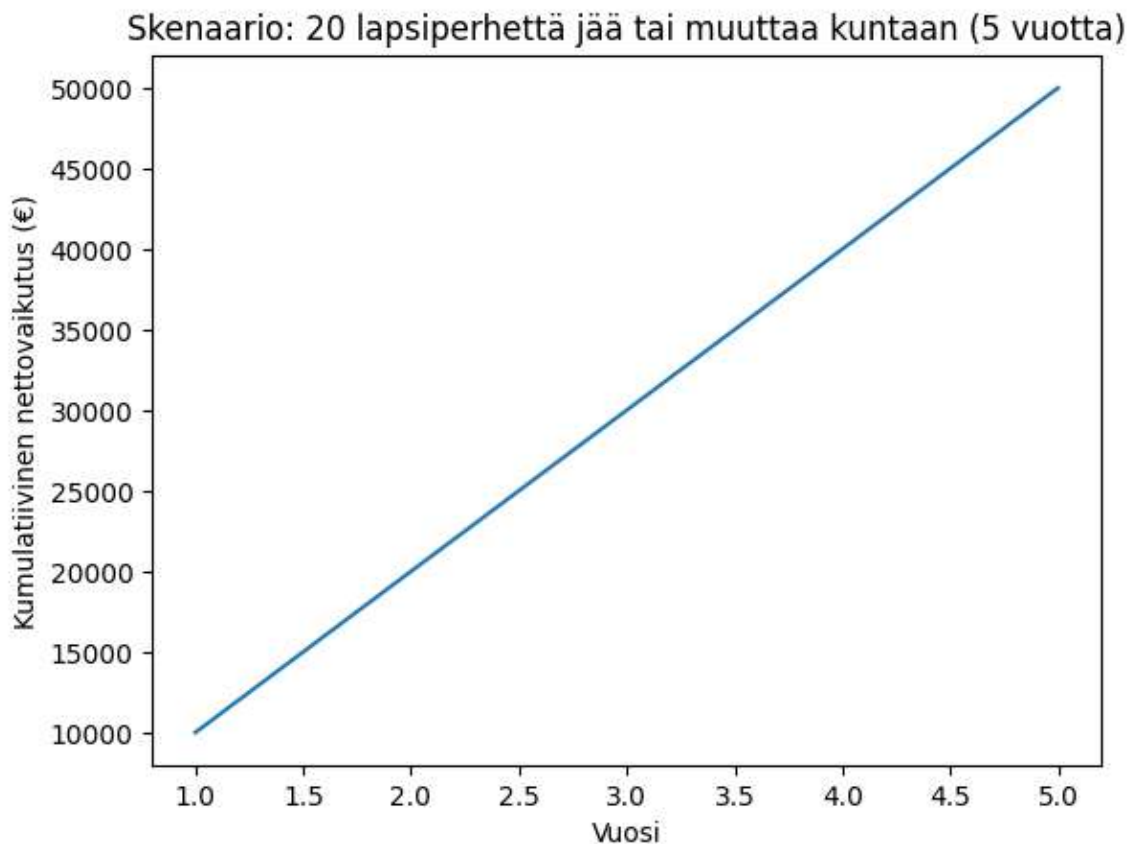
Opetuksen kustannukset eivät kuitenkaan alene lineaarisesti oppilasmäärän pientyessä. Mikäli oppilasmäärän lasku ei johda ryhmän tai tuntikehyksen pientymiseen, kustannussäästö jää vähäiseksi. **Tällöin nettovaikutus kunnalle on negatiivinen: verotulojen menetys realisoituu välittömästi, mutta kustannussäästö jää osittaiseksi.**

Mikäli muuttoliike on valikoivaa ja koskee useampia työssäkäyviä lapsiperheitä, vaikutus kertautuu ja heikentää kunnan pitkän aikavälin veropohjaa.

Positiivinen skenaario:

Palveluverkkopäätös ei ratkaise vain tämän vuoden budjettia – se ratkaisee, vahvistuuko vai heikkeneekö Karkkilan veropohja seuraavan vuosikymmenen aikana.

TAULUKKO 1: NETTOVAIKUTUS (€) – 20 PERHETTÄ JÄÄ/MUUTTA KUNTAAN (5 v.)

Siksi palveluverkkoratkaisun vaikutuksia tulee arvioida neljästä toisiinsa kytkeytyvästä näkökulmasta:

1. **Arjen saavutettavuus ja turvallisuus** (koulumatkat, kuljetukset, päivärytmi)
2. **Palveluketjun toimivuus** (varhaiskasvatus–esiopetus–perusopetus–tuki–harrastaminen)
3. **Luottamus ja legitimizeetti** (koetaanko vaihtoehdot aidosti vertailtuina ja päätös perusteltuna)
4. **Talouden dynamiikka** (tulot, kustannukset ja riskit 5–10 vuoden aikajänteellä; sekä edellytykset kestäväälle taloudenpidolle myös sen jälkeen).

Mikäli palveluverkkoratkaisu koetaan epärealistiseksi tai vaihtoehtoja puutteellisesti arvioiduksi, syntyy **legitimeettivaje**, joka heikentää päätöksen kestävyyttä riippumatta siitä, miltä ratkaisu näyttää yksittäisessä kustannuslaskelmassa. Kestävä ratkaisu on sellainen, joka on samanaikaisesti **taloudellisesti uskottava, arjessa toimiva ja koetusti oikeudenmukainen**.

4. Väestö, aluerakenne ja lasten arki kartalla

Karkkilassa on 0–15-vuotiaita lapsia yhteensä 1 283. Vaikka suurin yksittäinen keskittymä sijaitsee Nyhkälä–Keskusta-alueella (421 lasta), lasten sijoittuminen ei ole yksinomaan keskusta-aluepainotteista. Myös Haukkamäki–Pummimäki, Vattola, Ahmoonmäki sekä haja-asutusalue muodostavat merkittäviä ja elinvoimaisia kokonaisuuksia.

Lasten alueellista sijoittumista koskeva aineisto osoittaa, että **Karkkilan väestörakenne on edelleen monikeskuksinen: keskusta–taajama–maaseutu muodostavat toimivan kokonaisuuden**. Juuri tämä **tasapainoinen aluerakenne** on ollut **osa kunnan veto- ja pitovoimaa**. Perheet voivat valita asuinympäristönsä erilaisista vaihtoehdoista ilman, että arjen palvelut katoavat kohtuuttoman etäälle. Lapsen hyvinvoinnin näkökulmasta ratkaisevaa ei ole koulun etäisyys kilometreinä, vaan **päivittäinen koulumatka-aika** liityntäkävelyineen, odotuksineen ja kuljetusjärjestelyineen. Arjen kuormitus mitataan ajassa ja turvallisuudessa, ei karttaviivalla.

Palveluverkkoratkaisulla on suora vaikutus tähän rakenteeseen. Mikäli ratkaisu keskittää palvelut yksipuolisesti, se voi heikentää alueiden välistä tasapainoa ja muuttaa kunnan sisäistä dynamiikkaa tavalla, joka vaikuttaa asumisvalintoihin, tonttikysyntään ja muuttoliikkeeseen.

Tämä tarkoittaa, että:

- palveluverkkoa ei voida tarkastella vain “keskimääräisen oppilaan” näkökulmasta
- koulumatkat ja arjen kuormitus ovat keskeinen elinvoimatekijä
- eri ratkaisumalleilla on erilainen vaikutus kunnan eri osiin
- aluerakenteen tasapaino on osa kunnan pitkän aikavälin elinvoimapolitiikkaa

Lasten alueellista sijoittumista koskeva tarkastelu tekee näkyväksi sen, mikä asiakirjoissa usein jää abstraktiksi: **palveluverkkopäätös ei vaikuta vain koulurakennuksiin, vaan koko kunnan sisäiseen elinvoimarakenteeseen.**

Elinvoimainen aluerakenne ei säily itsestään – se säilyy vain, jos päätöksenteko tukee sitä.

4.1 0–6-vuotiaiden aluejakauma palveluverkon ennakoivana mittarina

0–6-vuotiaiden sijoittuminen on palveluverkon kannalta ennakoiva indikaattori tulevista oppilasmääristä. Palveluverkon mitoituksen tulee perustua paitsi nykyiseen oppilasmäärään myös ennakoivaan ikärakenteeseen.

Alueellisen lapsimääräaineiston perusteella:

- Haukkamäen alueella 0–6-vuotiaiden määrä antaa realistisen pohjan yksisarjaiselle alakoulurakenteelle.
- Tuorilan alueella lasten määrä on demografisesti perusteltavissa yhdysluokkarakenteiselle 0,5-sarjaiselle yksikölle.

Tämä osoittaa, että hajautettu malli on nykyisen alueellisen lapsijakauman valossa demografisesti perusteltavissa ja toteutettavissa.

4.2 0,5-sarjaisen koulun pedagoginen ja rakenteellinen merkitys

Aineiston perusteella Haukkamäen alue vaikuttaa 0–6-vuotiaiden määrän valossa elinvoimaiselta yksisarjaisen koulun pohjaksi. Tämä tarkoittaisi yhtä opetusryhmää per vuosiluokka (1–6), mikä on tilankäytöllisesti ja pedagogisesti selkeä rakenne.

Tuorilan osalta 0,5-sarjaisuus ei tarkoita “puolta koulua”, vaan yhdysluokkarakenteeseen perustuvaa pienempää alakouluyksikköä. Käytännössä tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi kolmea opetusryhmää (1–2, 3–4, 5–6) tai muuta ikäluokkien mukaan joustavasti muodostettua yhdysluokkarakennetta. Oppilasmäärä olisi tällöin tyypillisesti noin 40–70 oppilaan tasolla.

Tällainen rakenne on pedagogisesti toimiva erityisesti pienillä ikäluokilla, kun:

- ryhmäkoot pysyvät hallittavina
- erityinen tuki voidaan järjestää joustavasti
- opettajien yhteistyö ja samanaikaisopetus mahdollistuvat
- koulun tilat ovat mitoitettu realistisesti yhdysluokkamalliin

Oleellista on, että 0,5-sarjaisuus ei perustu teoreettiseen mitoitukseen, vaan alueelliseen lasten määrään ja koulun todelliseen käyttöasteeseen. Mikäli haja-asutusalueen oppilaat, jotka ovat joka tapauksessa kuljetusten piirissä, ohjautuvat Tuorilaan, yksikkö voi olla oppilasmäärältään vakaa ja tilankäytöltään tarkoituksenmukainen.

Näin tarkasteltuna 0,5-sarjainen ratkaisu ei ole heikennetty malli, vaan pienikokoinen ja yhteisöllinen lähipalveluyksikkö, jonka toimivuus riippuu ennen kaikkea tuen järjestämisen rakenteesta ja pedagogisesta toteutuksesta.

Tämä havainto on merkityksellinen, koska se osoittaa, että hajautettu malli on demografisesti perusteltavissa nykyisen alueellisen lapsijakauman valossa. Alueellinen 0–6-vuotiaiden määrä antaa realistisen pohjan yksisarjaiselle Haukkamäelle ja yhdysluokkarakenteiselle Tuorilalle.

4.3 Demografinen rakenne vs. toimeenpanorakenne

Ratkaisevaa ei ole pelkästään palveluverkon kartalla hahmoteltu rakenne, vaan se, miten se toteutuu käytännössä.

Palveluverkkotarkastelussa on erotettava toisistaan:

1. lasten todellinen alueellinen sijoittuminen ja tuleva oppilas pohja
2. ne hallinnolliset ja pedagogiset rakenteet, jotka ohjaavat oppilaita yli lähikoulualueiden

Mikäli esimerkiksi erityisen tuen järjestäminen keskittää oppilaita toiseen yksikköön, oppilasvirrat eivät enää seuraa alueellista lasten sijoittumista. Tällöin hajautettu malli voi näyttäytyä demografisesti toimivalta, mutta toteutua käytännössä keskittämisenä. Tällöin palveluverkon suunniteltu rakenne ja arjessa toteutuva rakenne eivät vastaa toisiaan.

Kestävä palveluverkkoratkaisu edellyttää, että suunniteltu rakenne, hallinnollinen ohjaus ja arjessa toteutuva rakenne vastaavat toisiaan.

Aluerakenne ja lasten arjen kuormitus eivät ole vain sosiaalinen kysymys – ne ovat myös taloudellinen kysymys, jonka vaikutukset realisoituvat kuljetuksissa, veropohjassa ja pitkän aikavälin väestökehityksessä.

5. Talouskehys – kustannusrakenne, riskit ja pitkän aikavälin kestävyys

Palveluverkkoratkaisua ei voida tarkastella irrallaan kaupungin kokonaiskehityksestä. Tilinpäätös 2024, talousarvio 2025 ja tasapainotussuunnitelma 2025–2030 osoittavat, että talouden rakenteellista sopeuttamista tarvitaan, mutta samalla on varmistettava, ettei ratkaisu heikennä kunnan pitkän aikavälin kustannus- ja veropohjaa.

Sivistyspalveluissa:

- henkilöstökustannukset muodostavat suurimman menoerän
- tilakustannukset ja korjausvelka vaikuttavat pitkällä aikavälillä
- kuljetukset ja erityisen tuen järjestäminen vaikuttavat rakenteellisesti kustannuskehitykseen

Keskeinen kysymys **ei** ole:
 “Säästääkö tämä ensi vuonna?”

Vaan:

Rakentaako tämä ratkaisu kestävästä kustannusrakenteesta seuraavaksi 5–10 vuodeksi – ja vahvistaako se kunnan taloudellista vakautta myös tämän jälkeen?

Rakenteellisesti heikko ratkaisu voi tuottaa välittömän budjettisäästön, mutta kasvattaa riskiä tulevina vuosina. Talousarvio ei saa ohjata päätöstä ilman kustannusrakenteen kokonaisanalyysia.

5.1 Kustannustiedon läpinäkyvyys ja laskettavuus

Palveluverkkoratkaisun arviointi edellyttää vertailukelpoista, koottua ja läpinäkyvää kustannustietoa. Erityisesti seuraavien osa-alueiden tulee olla selkeästi analysoitavissa:

- henkilöstökustannukset
- tilakustannukset (poistot, ylläpito, investointitarve)
- kuljetuskustannukset
- oppilaskohtaiset kustannukset (€/oppilas)
- siirtymävaiheen kustannukset

Mikäli kustannusdataa ei ole saatavissa vertailukelpoisessa muodossa, päätöksenteon perustelut heikkenevät ja vaihtoehtojen arviointi nojaa oletuksiin.

Siksi palveluverkkopäätöksen tueksi **tulee laatia yhtenäinen kustannus- ja vaikutustaulukko**, joka kokoaa edellä mainitut osa-alueet yhteen ja mahdollistaa:

- vaihtoehtojen avoimen vertailun
- päätöksen jälkikäteen arvioinnin
- taloudellisen vastuun läpinäkyvyyden

Laskettavuus on osa hyvää hallintoa.

5.2 Taloudellinen riskianalyysi 5–10 vuoden tarkastelussa

Rakenteellisissa palveluverkkopäätöksissä yksittäisen budjettivuoden säästö ei ole ratkaiseva mittari. Keskeistä on kustannusriskin jakautuminen usealle vuodelle.

Lyhyen aikavälin säästö voi muuttua keskipitkän aikavälin kustannuspaineeksi esimerkiksi silloin, kun:

- kuljetuskustannukset kasvavat pysyvästi
- tuen tarpeet kasautuvat suuriin yksiköihin
- henkilöstörakenne jäykistyy eikä sopeudu ikäluokkavaihteluihin
- tilatehokkuus heikkenee vajaakäytön seurauksena

Taloudellinen arviointi tulee tehdä vähintään kahdella tasolla:

1. **Välitön budjettivaikutus (1–2 vuotta)**
2. **Rakenteellinen kustannusvaikutus (5–10 vuotta ja sen jälkeinen kestävyys)**

Palveluverkkoratkaisun uskottavuus syntyy siitä, että molemmat tarkastelutasot analysoidaan samanaikaisesti ja että riskit tunnistetaan ennen päätöksentekoa, ei sen jälkeen.

Kuljetusrakenteen herkkyyksesimerkki

Koulukuljetusten kustannusrakenne on erityisen herkkä palveluverkkoratkaisuille. Vaikka yksittäinen kuljetusoppilas ei välttämättä aiheuta suurta lisäkustannusta, reittirakenteen muutos voi nostaa kustannuksia pysyvästi.

Esimerkkiluonteisesti:

- Jos palveluverkkoratkaisu lisää kuljetusoppilaiden määrää 25 oppilaalla
- ja keskimääräinen vuosikustannus oppilasta kohden on esimerkiksi 1 500 €

→ vuotuinen lisäkustannus olisi noin 37 500 €

Viiden vuoden tarkastelussa tämä merkitsee noin 187 500 € pysyvää lisämenoa.

Mikäli kuljetusratkaisu edellyttää uuden reitin perustamista tai kaluston lisäystä, kustannusvaikutus voi olla tätä suurempi ja luonteeltaan rakenteellinen, ei tilapäinen.

Kuljetusrakenne on siten taloudellisesti merkittävä herkkyystekijä, jonka vaikutus tulee arvioida vaihtoehtokohtaisesti ennen päätöksentekoa. Pienikin pysyvä kuljetusrakenteen muutos voi siten kumota osan rakenteellisiksi oletetuista säästöistä.

5.3 Talous, veropohja ja elinvoima – päätöksen laajempi vaikutus

Palveluverkkoratkaisu ei vaikuta ainoastaan kustannusrakenteeseen, vaan myös kunnan veropohjaan ja pitovoimaan.

Raportin aiemmassa tarkastelussa on esitetty, että mikäli esimerkiksi 20 lapsiperhettä viiden vuoden aikana:

- jää kuntaan
- tai muuttaa kuntaan
- tai vaihtoehtoisesti muuttaa pois

vaikutus ei rajoitu yksittäiseen budjettivuoteen, vaan kertautuu usean vuoden ajalle.

Vaikka yhden vuoden nettovaikutus voi näyttää euromääräisesti maltilliselta, pitkän aikavälin kertymä sekä kunnallisveron, kiinteistöveron ja valtionosuuksien kautta muodostuva kokonaisvaikutus voi olla merkittävä.

Tämä tarkoittaa, että palveluverkkopäätös on samanaikaisesti:

- kustannusrakennepäätös
- veropohjapäätös
- elinvoimapäätös

Mikäli ratkaisu heikentää kunnan veto- ja pitovoimaa, taloudellinen vaikutus voi realisoitua epäsuorasti muuttoliikkeen ja väestörakenteen kautta.

Palveluverkkoratkaisun taloudellisia vaikutuksia arvioitaessa on tarkasteltava myös valtionosuusjärjestelmän rakennetta. **Valtionosuusjärjestelmä itsessään kannustaa väestöpohjan ylläpitämiseen ja vahvistamiseen.** Vaikka yhden oppilaan menetys ei hetkessä romahduta valtionosuuksia, se on osa kunnan koko väestöön ja ikärakenteeseen sidottua laskentaa. Valtionosuudet määräytyvät pitkälti kunnan asukasluvun, ikärakenteen ja olosuhdetekijöiden perusteella.

Pitkäaikainen, valikoiva muuttoliike – jossa kunta menettää nimenomaan työssäkäyviä lapsiperheitä – heikentää väistämättä myös valtionosuusperustetta. Tämä vaikutus on kaksinkertainen: kunta menettää sekä kyseisten perheiden maksamaa kunnallisveroa että heidän lapsistaan saatavaa valtionosuutta. Samalla kunnan kustannusrakenne ei kuitenkaan joustu samassa suhteessa, koska kiinteistöt, perusinfrastruktuuri ja osa henkilöstörakenteesta säilyvät ennallaan.

Tällainen kehitys pahentaa taloudellista kiertokulkua entisestään: heikkenevä tulopohja ja jäykkä menorakenne lisäävät painetta uusiin säästöihin, jotka saattavat entisestään heikentää kunnan vetovoimaa. Näin syntyy itseään vahvistava kierre, jota on myöhemmin vaikea katkaista. Siksi **palveluverkkopäätöksen vaikutuksia on arvioitava nimenomaan tästä väestöpohjan ja valtionosuuksien dynamiikan näkökulmasta – ei vain kuluvan vuoden tai seuraavan tilikauden menoina.**

Vastaavasti elinvoimaa tukeva ja arjen saavutettavuutta vahvistava ratkaisu voi vahvistaa kunnan taloudellista kestävyyttä pidemmällä aikavälillä.

Taloudellinen analyysi ei siis pääty menoihin – se ulottuu kunnan tulevaan tulopohjaan ja väestörakenteen kehitykseen.

6. Tilat ja kiinteistöt – investointipäätöksestä käyttölogiikkaan

Karkkilan käytettävissä oleva kiinteistöaineisto (kuntoluokat, tasearvot, investointitarpeet ja rakennuskohtaiset tiedot) mahdollistaa poikkeuksellisen tarkan tarkastelun. Tämä on vahvuus – mutta vain, jos aineistoa tarkastellaan kokonaisuutena, ei yksittäisten rakennusten näkökulmasta.

Palveluverkkoratkaisussa tilakysymys ei ole ensisijaisesti rakennuksen tekninen kunto, vaan sen toiminnallinen ja taloudellinen käyttölogiikka.

Tilatehokkuus ei ole pelkkä neliökysymys. Se muodostuu usean tekijän yhteisvaikutuksesta:

- käyttöaste (kuinka suuri osa tilasta on aktiivisessa opetuskäytössä)
- toiminnallinen yhteensopivuus (koulu, varhaiskasvatus, tuki, harrastaminen)
- muuntojoustavuus (ikäluokkavaihteluiden hallinta)
- investointitarpeiden ajoitus ja mittakaava
- ylläpidon ja energiankulutuksen kustannusrakenne

Rakennus voi olla teknisesti hyvässä kunnossa, mutta taloudellisesti tehoton, mikäli käyttöaste jää pysyvästi alhaiseksi. Vastaavasti investointitarve voi olla perusteltu, jos tilaratkaisu mahdollistaa pitkän aikavälin rakenteellisen kustannustehokkuuden.

6.1 Investointipäätöksen kolme tasoa

Palveluverkkopäätöksissä kiinteistöjä tulisi tarkastella vähintään kolmella tasolla:

1. **Tekninen taso**
– Rakennuksen kunto, korjausvelka, sisäilmariskit
2. **Toiminnallinen taso**
– Soveltuvuus pedagogiseen malliin ja tuen järjestämiseen
3. **Rakenteellinen taloustaso**
– Vaikutus koko palveluverkon kustannusrakenteeseen 5–15 vuoden aikajänteellä

Yksi yleisimmistä virheistä kuntien palveluverkkopäätöksissä on se, että investointipäätös tehdään teknisen tarkastelun perusteella ilman realistista käyttöaste-, oppilasvirta- ja henkilöstörakenneanalyysiä.

Rakennus ei ole investointi itsessään – investointi on se palvelurakenne, jota rakennus mahdollistaa.

6.2 Vajaakäytön ja keskittämisen kaksoisriski

Palveluverkkoratkaisussa on kaksi vastakkaista mutta yhtä merkittävää riskiä:

- Pysyvä vajaakäyttö useissa yksiköissä
- Ylikeskittäminen, joka kasvattaa kuljetus- ja tuen kustannuksia

Vajaakäyttö kasvattaa yksikkökustannusta oppilasta kohden. Ylikeskittäminen voi puolestaan kasvattaa kuljetuksia, kuormittaa henkilöstörakennetta ja heikentää aluerakennetta.

Kestävä ratkaisu tasapainottaa nämä kaksi riskiä.

On tärkeää todeta, että **hajautettu palvelurakenne ei automaattisesti tarkoita heikkoa tilatehokkuutta**. Tilatehokkuus määräytyy käyttöasteen, pedagogisen rakenteen ja tilojen monikäytön perusteella – ei yksiköiden lukumäärän perusteella.

Vastaavasti **keskitetty malli ei automaattisesti takaa tehokkuutta**, mikäli suureen yksikköön kasautuu vajaakäyttöä, kuljetusriippuvuutta tai rakenteellisesti jäykkä henkilöstömalli.

Tilataloudellinen arviointi tulee tehdä käyttölogiikan, ei pelkän organisaatorakenteen perusteella.

6.3 Tilat osana elinvoimapolitiikkaa

Koulukiinteistö ei ole vain kustannuserä. Se on myös osa kunnan palvelulupausta ja aluerakennetta.

Lähipalveluna toimiva kouluyksikkö voi:

- tukea alueen asuntokysyntää
- vahvistaa yhteisöllisyyttä
- lisätä tilojen ilta- ja vapaa-ajankäyttöä
- toimia monikäyttöisenä julkisena tilana

Tilakysymys on siten samanaikaisesti:

- investointikysymys
- käyttöastekysymys
- henkilöstökysymys
- elinvoimakysymys

Kestävä kiinteistöratkaisu ei maksimoi neliöitä eikä minimoi yksiköitä – se optimoi koko palvelurakenteen.

Mikäli tilaratkaisu tukee useamman alueen elinvoimaa ja mahdollistaa korkean käyttöasteen, **hajautettu rakenne voi olla kokonaistaloudellisesti kilpailukykyinen vaihtoehto.**

6.4 Ympäristönäkökulma ja kestävä kehityksen yhteys palveluverkkoon

Palveluverkkoratkaisulla on suora yhteys kunnan ilmastovaikutuksiin, erityisesti koulukuljetusten hiilijalanjälkeen. Hajautetumpi malli, jossa koulumatkat lyhenevät ja kuljetustarve vähenee, minimoi tieliikenteen CO₂-päästöjä verrattuna vahvaan keskittämiseen, jossa oppilasvirrat ohjautuvat pidemmille reiteille. Suomessa tieliikenne vastaa merkittävästä osasta kunnallisia päästöjä (Traficomien tiedot osoittavat kotimaan liikenteen CO₂-päästöjen olevan noin 9–10 Mt CO₂-ekv. vuodessa), ja koulukuljetukset muodostavat osan tästä kuormituksesta erityisesti haja-asutusalueilla.

Optimoitu 3-yksikön malli tukee kestävä kehityksen tavoitteita (YK:n Agenda 2030, mm. tavoite 13: Ilmastotoimet) vähentämällä turhia ajokilometrejä, edistämällä kävely- ja pyöräilymahdollisuuksia lähikouluperiaatteen mukaisesti sekä vahvistamalla alueellista elinvoimaa vähäpäästöisemmällä arjen liikkumisella.

Tämä ei ole pelkkä lisäkustannusnäkökulma, vaan osa kokonaiskestävyyttä: lyhyemmät koulumatkat parantavat lapsen arjen sujuvuutta ja turvallisuutta samalla kun ne hillitsevät kunnan pitkän aikavälin päästöriskejä ja tukevat ilmastotavoitteiden saavuttamista.

Ympäristövaikutusten huomioiminen palveluverkkopäätöksessä vahvistaa Karkkilan vetovoimaa ympäristötietoisien perheiden silmissä ja linkittyy suoraan elinvoimapolitiikkaan – kestävä arki on myös elinvoimainen arki.

7. Pedagoginen toteutus ja tuntikehys – palveluverkon todellinen rakenne

Rakennuspäätös ei yksin ratkaise palveluverkon kustannus- eikä pedagogista rakennetta. Palveluverkon todellinen rakenne – sekä taloudellinen että pedagoginen – syntyy tuntikehyksessä.

Tuntikehys määrittää käytännössä:

- opetusryhmien määrän
- henkilöstörakenteen
- erityisen tuen resurssit
- koulun pedagogisen joustavuuden

Palveluverkkokeskustelussa on keskeistä ymmärtää, että sama rakennemalli voi toteutua taloudellisesti hyvin eri tavoin riippuen siitä, miten tuntikehys ja tuki organisoidaan.

Tuntikehysvertailu osoittaa:

- mistä kustannuserot syntyvät
- mikä yksittäinen muuttuja vaikuttaa eniten kokonaiskustannukseen
- missä rakenteessa on optimointivaraa
- millä ehdoilla 3-yksikön malli on taloudellisesti uskottava

Useissa kunnissa on havaittu, että **poliittinen päätös ja toimeenpanon rakenne eivät aina vastaa toisiaan**. Palveluverkon “kartalle piirretty” malli voi käytännössä toteutua toisella tavalla, mikäli tuntikehys tai tuen organisointi ohjaa oppilasvirtoja eri suuntaan.

Siksi palveluverkkopäätöstä ei voida tehdä ilman samanaikaista tuntikehys- ja toteutuslogiikan tarkastelua.

7.1 Erityisen tuen rakenne ja lähikouluperiaate

Palveluverkon toteutumiseen vaikuttaa ratkaisevasti se, miten erityinen tuki ja pienryhmäopetus on rakenteellisesti järjestetty.

Mikäli pienryhmäopetus ja osa tuen palveluista on keskitetty yhteen yksikköön, seurauksena on käytännössä oppilasvirtojen siirtyminen pois lähikoulusta. Tällöin **palveluverkon periaatteellinen lähikouluajattelu ei toteudu** täysimääräisesti arjessa.

Tällä on samanaikainen vaikutus:

- oppilasmääriin kouluittain
- kuljetustarpeeseen ja kustannuksiin
- kouluyhteisöjen elinvoimaan
- perheiden arjen kuormitukseen

Oppimisen tuen uudistuksen keskeinen periaate on, että tuki järjestetään ensisijaisesti lapsen omassa toimintaympäristössä. Tämä vahvistaa inklusiivista lähestymistapaa, jossa tuki viedään lapsen luo – ei lasta tuen luo.

Mikäli palveluverkon vaihtoehtoissa ei tarkastella erityisen tuen hajautettua järjestämistä, vaihtoehtovertilu jää rakenteellisesti keskeneräiseksi.

Erityisen tuen rakenne ei ole palveluverkkokeskustelun sivuseikka – se on sen keskeinen toteutusmekanismi.

7.2 Tuntikehys ja kustannusrakenne – herkkyyksanalyysin välttämättömyys

Tuntikehys määrittää suoraan:

- opetusryhmien määrän
- henkilöstökustannukset
- erityisen tuen resurssit
- koulun toiminnallisen joustavuuden

Tuntikehysvertailu osoittaa, että pienikin muutos ryhmärakenteessa voi vaikuttaa kustannusrakenteeseen merkittävästi. Yhden opetusryhmän lisäys tai vähennys voi muuttaa yksikkökustannusta olennaisesti.

Siksi 3-yksikön mallin taloudellinen uskottavuus ei riipu ensisijaisesti yksiköiden lukumäärästä, vaan:

- ryhmärakenteen optimoinnista
- tuen järjestämisen mallista
- henkilöstörakenteen joustavuudesta
- tilojen käyttöasteesta

Rakenteellinen kestävyys syntyy siitä, että pedagoginen malli, tuntikehys ja tilaratkaisu tukevat toisiaan. Mikäli nämä ovat ristiriidassa, kustannuspaine syntyy riippumatta yksiköiden määrästä.

8. Lapsen etu ja oikeudellinen arvio

Palveluverkkopäätös ei ole ainoastaan hallinnollinen tai taloudellinen ratkaisu. Se on myös **oikeudellinen ratkaisu**, jossa **lapsen edun** tulee olla **ensisijainen harkintaperuste**.

Karkkilan päätösasiakirjoissa viitataan lapsivaikutusten tarkasteluun, mutta systemaattista lapsivaikutusten arviointia (LAVA) ei ole tehty eikä dokumentoitu.

Tämä on merkittävä puute:

- valmistelun laadun näkökulmasta
- oikeudellisen velvoitteen näkökulmasta
- päätöksen legitimitetin ja luottamuksen näkökulmasta

Lapsivaikutusten arviointi ei ole poliittinen valinta, vaan oikeudellinen velvoite.

Tässä raportissa lapsen etu jäsennetään konkreettisiksi ja arvioitaviksi kriteereiksi:

- koulumatkan kokonaiskuormitus
- ryhmäkokojen hallittavuus ja joustavuus
- erityisen tuen saatavuus omassa koulussa
- koulupolun pysyvyys
- siirtymien määrä ja niiden vaikutus lapseen

Lapsen etu ei ole periaatejulistus – se on arvioitava ja päätöksenteossa perusteltava kokonaisuus.

8.1 Lapsivaikutusten arviointi – LOS ja monialainen (SI–SO–TE) velvoite

Karkkilan kaupunkia sitoo **YK:n lapsen oikeuksien sopimus** (ratifioitu Suomessa 1991). Sopimus **velvoittaa** kaikkia julkisen vallan toimijoita, **myös kuntia**.

LOS 3 artikla edellyttää, että **lapsen etu on ensisijainen harkintaperuste kaikissa lasta koskevissa toimissa**.

LOS 12 artikla velvoittaa **kuulemaan lapsia ja huomioimaan heidän näkemyksensä**.

YK:n lapsen oikeuksien **komitean** yleiskommentti nro 14 täsmentää, että **lapsen edun arvioinnin tulee olla:**

- rakenteellinen
- läpinäkyvä
- dokumentoitu
- monialainen

Komitea korostaa “*appropriate multidisciplinary teams*” -periaatetta. Koululakkautusten ja palveluverkkoratkaisujen yhteydessä tämä tarkoittaa **SI–SO–TE-yhteistyötä:**

- **pedagoginen** arvio (sivistystoimi)
- **sosiaalisten vaikutusten** arvio (sosiaalityön asiantuntija(t), Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue/Västra Nylands välfärdsområde LUVN)
- **terveydellisten ja hyvinvointivaikutusten** arvio (terveydenhuollon asiantuntija(t), tarvittaessa psykologi, LUVN)

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 6 § velvoittaa kuntaa arvioimaan päätösten vaikutuksia hyvinvointiin yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa.

Yhden hallinnonalan laatima yleisluonteinen arvio ei täytä LOS:n eikä kansallisen sääntelyn edellyttämää **monialaista ja dokumentoitua kokonaisarviota.**

Mikäli päätös perustuu kokonaisarvioon, myös lapsen edun kokonaisarvion tulee olla monialainen, perusteltu ja suhteutettu taloudellisiin näkökohtiin avoimesti.

Lapsivaikutusten arviointi ei täytä oikeudellista velvoitetta pelkkänä liitteenä, vaan sen keskeiset havainnot ja punninta on sisällytettävä päätöksen varsinaiseen perusteluosaan.

8.2 Oppimisen tuen uudistus ja lähikouluperiaate

Oppimisen tuen uudistuksen keskeinen perusajatus on, että tuki järjestetään mahdollisimman lähellä lasta ja lapsen arkea – ensisijaisesti lapsen omassa koulussa ja omassa toimintaympäristössä. Uudistuksen tavoitteena on vahvistaa varhaista tukea, ehkäistä ongelmien kasautumista sekä vähentää tarpeettomia siirtymiä, jotka kuormittavat lasta ja perhettä.

Palveluverkkoratkaisun yhteydessä tämä tarkoittaa, että tuen järjestämisen rakenteen tulee olla johdonmukainen suhteessa lähikouluperiaatteeseen: **lähtökohtana on tuki lapsen luo, ei lapsen siirtäminen tuen perässä.**

Kun palvelu- tai kouluverkkoa uudistetaan, tuen järjestämisen malli on olennainen osa lapsen edun arviointia ja myös ratkaiseva tekijä elinvoiman näkökulmasta (perheiden arki, kuljetuskuormitus, osallisuus ja koulu yhteisön pysyvyys). Jos palveluverkkovaihtoehtoissa ei

tarkastella **hajautettua erityisen tuen mallia**, vaihtoehtovertailu jää rakenteellisesti keskeneräiseksi.

8.3 Erityisen tuen järjestämisen rakenne

Palveluverkkokeskustelussa keskeiseksi nousee erityisen tuen järjestämisen rakenne. Nykyinen malli keskittää pienryhmäopetuksen Nyhkälään, mikä käytännössä merkitsee sitä, että osa lapsista ei käy omaa lähikouluun tuen tarpeen vuoksi.

Tällä on vaikutus:

- lähikouluperiaatteen toteutumiseen
- kuljetustarpeeseen ja kustannuksiin
- perheiden arjen kuormitukseen
- kouluyhteisöjen elinvoimaan
- oppilaiden osallisuuden kokemukseen

Oppimisen tuen uudistuksen keskeinen periaate on, että tuki järjestetään ensisijaisesti lapsen omassa toimintaympäristössä. Lainsäädännön henki korostaa edellä mainittua inklusiivista lähestymistapaa: tuki vietään lapsen luo, ei lasta tuen luo.

Erityisen tuen järjestämisen rakenne ei ole palveluverkkokeskustelun tekninen yksityiskohta, vaan rakenteellinen tekijä, joka määrittää, toteutuuko palveluverkko käytännössä hajautettuna vai keskitettynä.

Palveluverkkoratkaisun yhteydessä on siksi arvioitava, onko tuen keskittämisen rakenne pedagogisesti, taloudellisesti ja oikeudellisesti perusteltu – vai tulisiko tukea järjestää laajemmin hajautetusti.

Rakentava jatkotoimenpide-ehdotus

Lapsivaikutusten arvioinnin puute ei ole peruuttamaton tilanne, vaan korjattavissa oleva valmistelullinen vaihe. Ennen lopullista päätöksentekoa Karkkilan kaupungilla on mahdollisuus täydentää arviointia siten, että lapsen edun punninta tehdään monialaisesti, dokumentoidusti ja avoimesti suhteessa taloudellisiin perusteluihin.

Tällainen täydennys vahvistaisi päätöksen oikeudellista kestävyttä, lisäksi luottamusta valmisteluun ja selkeyttäisi poliittisen harkinnan perusteita.

Kestävä palveluverkkopäätös ei synny kiireestä, vaan huolellisesta harkinnasta ja päätösvalmistelun läpinäkyvyydestä.

9. Skenaariot 2026–2035

9.1 Vaihtoehtotarkastelun täydellisyys: tuen rakenne erottelevana tekijänä

Asiakirja-aineistosta nousee esiin olennainen havainto: palveluverkkovaihtoehdoissa on tarkasteltu rakenteita pääosin yksikkö- ja tilalähtöisesti, **mutta erityisen tuen ja pienryhmäopetuksen järjestämisen vaihtoehtoja (keskitetty vs. hajautettu) ei ole arvioitu systemaattisesti palveluverkkovaihtoehtoja erottelevana tekijänä.**

Tämä on merkittävä puute vaihtoehtotarkastelussa, koska tuen järjestämisen malli vaikuttaa suoraan oppilasvirtoihin, kuljetuksiin, kustannusrakenteeseen sekä lapsen arjen toteutumiseen. Ilman tätä vertailua on olemassa riski, että valittu palveluverkkorakenne “näyttää” toimivalta paperilla, mutta toteutuu arjessa eri tavalla (oppilaiden siirtymät ja kuljetukset kasvavat, lähikoulut heikkenevät, keskittäminen toteutuu käytännössä).

Siksi skenaariovertailussa tarkastellaan rakenteen lisäksi erikseen tuen järjestämisen mallia ja sen vaikutuksia: tuki lapsen luo vs. lapsi tuen luo.

9.2 Skenaario A – Nykyinen toimeenpanolinja

Skenaario A:n vahvuutena on toimeenpanon selkeys ja lyhyen aikavälin hallittavuus. Riski liittyy kuitenkin **rakenteelliseen lukittumiseen**: keskittämiskäytäntö voi sitoa kunnan pitkäksi aikaa yhteen malliin, jossa oppilasmäärät, erityisen tuen järjestäminen ja kuljetusrakenne ohjautuvat pysyvästi kohti suurempaa yksikköä. Tällaisella lukittumisella voi olla **pedagogisia sivuvaikutuksia**, kuten lähikouluperiaatteen heikkeneminen ja koulupolkujen katkonaisuuden lisääntyminen.

9.3 Skenaario B – Optimoitu 3-yksikön malli

Elinvoima- ja arkilähtöinen malli, jossa:

- tilat ovat monikäyttöisiä
- tuntikehys optimoidaan
- tuen järjestäminen on joustavaa
- kuljetukset minimoidaan

Tämä on potentiaalisesti yhdistävä ratkaisu – jos toteutus tehdään realistisesti.

9.3.1 Skenaario B:n toteutusedellytykset

Optimoitu 3-yksikön malli on demografisesti perusteltavissa ja pedagogisesti toteutettavissa, mutta vain seuraavin ehdoin:

1. Erityisen tuen malli mahdollistaa tuen järjestämisen lähikoulussa
2. Tuntikehys rakennetaan yhdysluokkien pedagoginen realismi huomioiden
3. Tilatehokkuus perustuu käyttöasteeseen, ei pelkkiin neliöihin
4. Kuljetuskustannukset pysyvät hallittavina

Ilman näitä edellytyksiä hajautettu rakenne voi toteutua käytännössä keskittämisenä.

9.4 Skenaario C – Vaiheistettu hybridi

Poliittisesti mahdollinen kompromissipolku, jossa:

- ratkaisu sidotaan mittareihin
- arviointipisteet päätetään etukäteen
- lukittumista vältetään

9.5 Vertailu: 3-yksikön malli vs. nykyinen toimeenpanorakenne

TAULUKKO 2: VAIKUTUSALUEITTAINEN VERTAILU

Vaikutusalue	Nykyinen toimeenpanolinja (keskittämispainotteinen)	Optimoitu 3-yksikön malli
Demografinen vastaavuus	Nojaa vahvasti keskusta-alueeseen	Perustuu lasten alueelliseen sijoittumiseen (Nyhkälä, Haukkamäki, Tuorila)
Lähikouluperiaate	Osin heikkenee erityisen tuen keskittämisen vuoksi	Mahdollistaa lähikoulun toteutumisen laajemmin
Erityisen tuen järjestäminen	Keskitetty rakenne	Hajautettu tai hybridimalli mahdollinen
Koulumatkat ja kuljetukset	Pidemmät siirtymät osalle oppilaista	Mahdollisuus lyhyempiin arkimatkoihin
Tilatehokkuus	Suurissa yksiköissä korkea, pienissä riski vajaakäyttöön	Edellyttää tarkkaa käyttöasteohjausta
Pedagoginen joustavuus	Suuret yksiköt mahdollistavat ryhmäjaon	Yhdysluokkarakenne edellyttää huolellista suunnittelua
Henkilöstörakenne	Keskitetty osaaminen	Edellyttää osaamisen jakamista useampaan yksikköön
Elinvoimavaikutus	Keskittää palvelua yhteen pisteeseen	Tukee useamman alueen elinvoimaa
Taloudellinen riskirakenne (5–10 v)	Lyhyen aikavälin säästö mahdollinen, pitkän aikavälin riskit keskittämisessä	Edellyttää optimointia, mutta riskit jakautuvat tasaisemmin
Poliittinen hyväksyttävyyys	Jakaa mielipiteitä	Mahdollinen sillanrakentava ratkaisu

Yhteenvetotulkinta taulukosta

Vertailu osoittaa, että kysymys **ei** ole yksinkertaisesti **“keskitetty vai hajautettu”**, vaan siitä, **miten rakenne toteutetaan**.

Nykyinen toimeenpanolinja tarjoaa hallinnollista selkeyttä ja nopeutta, mutta siihen liittyy rakenteellinen riski: erityisen tuen keskittäminen ja oppilasvirtojen ohjautuminen voivat heikentää lähikouluperiaatetta ja lisätä kuljetus- sekä siirtymäkustannuksia.

Optimoitu 3-yksikön malli on demografisesti realistinen ja elinvoimaa tukeva, mutta sen onnistuminen riippuu ratkaisevasti:

- tuntikehyksen suunnittelusta
- erityisen tuen rakenteesta
- tilojen käyttöasteesta
- kuljetuskustannusten hallinnasta

Johtopäätös ei synny yksiköiden määrästä, vaan toteutuslogiikasta.

9.6 Kriittiset vastaväitteet ja niiden arviointi

Vastaväite 1: “Hajautettu malli on liian kallis.”

Arvio:

Pelkkä yksiköiden lukumäärä ei määritä kustannuksia. Kustannusrakenne muodostuu:

- tuntikehyksestä
- henkilöstömitoituksesta
- kuljetuksista
- tilojen käyttöasteesta

Mikäli hajautettu malli toteutetaan ilman tuntikehysoptimointia tai ilman tuen rakenteen uudistamista, kustannus voi kasvaa. Mikäli nämä tekijät suunnitellaan huolellisesti, kustannusero ei ole rakenteellinen vaan hallinnollinen.

Vastaväite 2: ”Koululakkautukset tuovat kunnalle säästöä”**Arvio:**

Tutkimusnäyttö ei tue yksiselitteisesti väitettä, että **koululakkautukset** tuottavat kunnille pysyviä **säästöjä**.

Väite, että elinkelpoisten koulujen lakkauttaminen tuottaa säästöjä, **ei saa tutkimuksellista vahvistusta**.

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (KARVI) julkaisi vuonna **11/2022** selvityksen *”Maaseutualueiden lasten sivistykselliset ja sosiaaliset oikeudet”*. Erityisesti noin 100-sivuinen **liiteosa 2 ”Kouluverkkomuutosten elinvoimavaikutukset”** perustuu kaikkien Manner-Suomen 292 kunnan tilastoanalyysiin.

Selvityksen keskeinen johtopäätös on yksiselitteinen:

Koulujen lakkauttamisilla ei ole osoitettu johdonmukaista ja pysyvää säästövaikutusta kunnille. Säästöjen sijaan kouluverkon harventuminen heikensi usein kunnan väestökehitystä ja elinvoimaa.

Käytännössä kunnissa on havaittu:

- kuljetuskustannusten kasvu
- erityisen tuen menojen kasvu
- opetustoimen kokonaismenojen kiihtyminen
- muuttotappion voimistuminen ja aluerakenteen heikkeneminen.

Elinkelpoisten koulujen **lakkautukset eivät ole hillinneet opetustoimen menoja** – ne ovat monissa kunnissa **kiihdyttäneet niitä** pitkällä aikavälillä.

Tämän vuoksi Karkkilassakin on **perusteltua tarkastella vaihtoehtoisia malleja, joissa kyläkoulu säilyy osana koulutus- ja yhteisöverkostoa, eikä lähteä automaattisesti lakkautuslinjalle pelkkien oletettujen säästöjen perusteella.**

Vastaväite 3: ”Suuri yksikkö on pedagogisesti parempi.”**Arvio:**

Suuri yksikkö mahdollistaa joustavan ryhmittelyn, mutta ei automaattisesti takaa parempaa oppimistulosta.

Tutkimusnäyttö ei yksiselitteisesti tue väitettä, että suurempi yksikkö tuottaa parempia tuloksia. Oppimisen laatu riippuu ennen kaikkea:

- opettajien osaamisesta
- tuen saatavuudesta
- ryhmäkoosta
- johtamisesta

Yhdysluokkarakenne voi olla pedagogisesti toimiva, jos se suunnitellaan oikein.

Vastaväite 4: ”Yhdysluokkapedagogiikka on vähemmän laadukas ratkaisu kuin vuosiluokkapedagogiikka”

Arvio:

Kaupungin viestinnässä annetaan ymmärtää, että suurempi yksikkö turvaa paremmin opetuksen laadun ja että yhdysluokka kaventaa pedagogisia mahdollisuuksia.

Tutkimus ei tue tätä väitettä.

Suomalainen ja kansainvälinen väitöskirjatasoinen tutkimus (mm. Kalaoja, Korpinen, Peltonen, Karlberg-Granlund, Haug, Solstad) osoittaa johdonmukaisesti, että:

- **Oppimistuloksissa ei ole systemaattista eroa yhdysluokka- ja vuosiluokkapedagogiikan välillä.**
- **Yhdysluokka- eli multiage-pedagogiikka on osaavien opettajien toteuttamana pedagogisesti laadukasta ja rakenteellisesti rikasta.**
- **Se soveltuu erinomaisesti erityisesti esi- ja alakouluikäisille (6–12-vuotiaille).**
- **Yhdysluokkaympäristössä kehittyvät tutkitusti vahvemmin:**
 - sosiaaliset ja vuorovaikutustaidot
 - vertaisoppiminen
 - vastuullisuus
 - yhteisöllisyys
 - emotionaalinen turvallisuus
 - kokonaisvaltainen hyvinvointi (vrt. aito lähikoulu – tervettä kasvua tukeva yhteisö lähellä)

Yhdysluokka ei siis ole pedagoginen heikkous – se on oikein toteutettuna **vahvuus**.

Vastaväite 5: “Erityisen tuen keskittäminen on tehokkain ratkaisu.”**Arvio:**

Keskittäminen voi olla hallinnollisesti selkeä ratkaisu, mutta oppimisen tuen uudistuksen (astui voimaan 1.8.2025) henki korostaa tuen viemistä lapsen arkiympäristöön.

Kysymys ei ole siitä, voidaanko keskittää, vaan onko keskittäminen ainoa vaihtoehto. Mikäli hajautettua tai hybridimallia ei ole tarkasteltu, vaihtoehtovertailu on puutteellinen.

Vastaväite 6: “Muutos lisää epävarmuutta.”**Arvio:**

Epävarmuutta lisää eniten se, että ratkaisu koetaan puutteellisesti arvioituksi.

Vaiheistettu ja mittareihin sidottu etenemismalli vähentää epävarmuutta enemmän kuin nopea ja lukitseva ratkaisu.

Vastaväite 7: “Nyt on pakko päättää nopeasti.”**Arvio:**

Operatiivinen päätöksenteko (lukujärjestykset, henkilöstö) edellyttää aikataulua, mutta rakenteellista päätöstä ei tule tehdä ilman vaihtoehtojen vertailua, jos se sitoo kunnan vuosiksi eteenpäin.

Loppukiteytys

Palveluverkkopäätös ei ole hallinnollinen toimenpide, vaan rakenteellinen ratkaisu, jonka vaikutukset ulottuvat:

- lasten arkeen – lapsen etuun ja oikeuteen
- henkilöstörakenteeseen
- talouden kestävytyteen
- kunnan elinvoimaan

Siksi ratkaisu tulee valita sen perusteella, mikä kestää kriittisen tarkastelun myös 5–10 vuoden perspektiivissä — ei vain seuraavan budjettivuoden.

9.7 Mitä 3-yksikön malli tarkoittaa Karkkilassa?

Tässä raportissa 3-yksikön mallilla tarkoitetaan rakennetta, jossa perusopetuksen alakoulutaso järjestetään kolmessa toisiaan täydentävässä yksikössä:

1. **Nyhkälä–Keskusta**
 - suurempi yksikkö, joka palvelee keskustan aluetta ja toimii rakenteellisena ankkurina
 - mahdollistaa laajemmat tukipalvelut ja monipalvelukeskusratkaisut
2. **Haukkamäki**
 - yksisarjainen 1–6 -alakoulu, jonka oppilaspohja perustuu alueelliseen lapsijakaumaan
 - mahdollistaa lähipalvelun ja kohtuulliset koulumatkat taajama-alueella
3. **Tuorila**
 - yhdysluokkarakenteinen 0,5-sarjainen yksikkö
 - palvelee erityisesti haja-asutusaluetta
 - mahdollistaa kuljetusten kohdentamisen yhteen toiminnalliseen yksikköön

Mallin taloudellinen ja pedagoginen uskottavuus edellyttää:

- tuntikehyksen optimointia
- erityisen tuen hajautettua toteutusta
- tilojen korkeaa käyttöastetta
- vaiheistettua investointilogiikkaa

3-yksikön malli ei tarkoita nykytilan säilyttämistä sellaisenaan, vaan rakenteellisesti optimoitua kokonaisratkaisua, jossa **yksiköiden roolit ovat selkeästi määritellyjä ja toisiaan täydentäviä**.

10. Suositus: Karkkilan elinvoimapolku 2026–2035

Karkkilan palveluverkkopäätös on samanaikaisesti taloudellinen, pedagoginen, juridinen ja elinvoimapolittinen ratkaisu. Siksi suositus ei koske vain yksikkörakennetta, vaan päätöksenteon laatua.

Raportti suosittaa, että ennen lopullista ratkaisua:

1. **Skenaariot arvioidaan samoilla, läpinäkyvillä mittareilla**
2. **Tuntikehys optimoidaan ennen rakenteellista lukitsemista**
3. **Tilatehokkuus vaiheistetaan realistisesti**
4. **Lapsen edun arviointikehikko otetaan systemaattisesti käyttöön**

Ratkaisun tulee samanaikaisesti olla:

- taloudellisesti uskottava
- pedagogisesti kestävä
- elinvoimaa vahvistava
- poliittisesti yhdistävä

Yhden osa-alueen vahvuus ei riitä, jos toinen jää selvästi heikoksi.

10.1 Päätöksenteon mittarikehikko 2026–2035

Palveluverkkopäätöksen tulee täyttää neljä toisiaan täydentävää kriteeriä. Mikäli ratkaisu epäonnistuu kahdella tai useammalla osa-alueella, sen rakenteellinen kestävyys on kyseenalainen.

I. Lapsen etu (oikeudellinen ja pedagoginen kestävyys)

Mittarit:

- Lähikouluperiaatteen toteutuminen (% oppilaista omassa lähikoulussa)
- Keskimääräinen koulumatka (aika + etäisyys)
- Erityisen tuen saatavuus omassa lähikoulussa
- Ryhmäkoot ja pedagoginen hallittavuus
- Muutosten tai siirtymien määrä oppilaan koulupolulla (stabiilisuus)

Arviointikysymys:

Parantaako vai heikentääkö ratkaisu lapsen arjen ennakoitavuutta, turvallisuutta, sujuvuutta ja osallisuutta?

II. Taloudellinen kestävyys (5–10 vuoden perspektiivissä)

Mittarit:

- €/oppilas kokonaiskustannus
- Henkilöstökustannusten kehitys
- Kuljetuskustannusten muutos
- Tilakustannukset suhteessa käyttöasteeseen
- Rakenteelliset riskit (tuen kasautuminen, vajaakäyttö)

Arviointikysymys:

Onko ratkaisu taloudellisesti hallittava myös väestö- ja tukirakenteen muutoksissa?

III. Tilatehokkuus ja muuntojoustavuus

Mittarit:

- Käyttöaste (%)
- Monikäyttöisyys (koulu + varhaiskasvatus + harrastaminen + monipalvelukeskus)
- Investointitarve 5–10 v
- Kiinteistöjen kunto ja korjausvelka

Arviointikysymys:

Tukeeko tilaratkaisu joustavaa ja pitkäjänteistä palvelurakennetta?

IV. Elinvoimavaikutus

Mittarit:

- Alueellinen palvelujen saavutettavuus
- Perheiden pysyvyys ja muuttoliike
- Yhteisöllisyysvaikutus
- Päätöksen hyväksyttävyys

Arviointikysymys:

Vahvistaako ratkaisu koko Karkkilan elinvoimaa vai keskittääkö se sitä yksipuolisesti?

Mittarikehikon käyttö

Ratkaisua tulee arvioida kokonaisuutena.

Jos jokin skenaario saa selvästi heikon arvion kahdella tai useammalla osa-alueella, sen rakenteellinen kestävyys on kyseenalainen. Toisin sanoen yksittäinen vahvuus ei kumoa rakenteellista heikkoutta.

10.2 PÄÄTÖKSENTEKIJÄN MUISTILISTA

Karkkilan palveluverkkopäätös – mitä on varmistettava ennen lopullista ratkaisua?

1. Onko lapsen etu arvioitu aidosti?

- Onko tehty sisällöllinen lapsivaikutusten arviointi, LAVA?
- Onko erityisen tuen rakenne tarkasteltu vaihtoehtoisesti?
- Onko lähikouluperiaatteen toteutuminen analysoitu?

2. Onko kustannusrakenne läpinäkyvä?

- Onko €/oppilas -luku vertailtu eri skenaarioissa?
- Onko kuljetuskustannukset sisällytetty?
- Onko siirtymävaiheen kustannukset huomioitu?

3. Onko päätöksen tarkasteluhorisontti riittävä?

- Onko tehty vähintään 5–10 vuoden analyysi?
- Onko riskitekijät tunnistettu?
- Onko päätöksen arviointipisteet määritelty?

4. Onko toteutuslogiikka ratkaistu?

- Miten tuntikehys rakennetaan?
- Miten erityinen tuki organisoidaan?
- Miten varmistetaan tilojen käyttöaste?

5. Onko ratkaisu elinvoimaa vahvistava?

- Tukevatko ratkaisut useamman alueen elinvoimaa?
- Lisääkö vai vähentääkö ratkaisu luottamusta päätöksentekoon?
- Onko päätös perusteltavissa kuntalaisille avoimesti?

Yhden lauseen tarkistuskysymys

Jos päätös selitettäisiin avoimessa kuntalaisillassa, voisiko se kestää seuraavan kysymyksen:

“Onko tämä ratkaisu lapsen edun, talouden ja Karkkilan tulevaisuuden kannalta kestävin – vai vain nopein?”

11. Etenemissuunnitelma

Palveluverkkopäätöksen kestävyys riippuu paitsi valitusta rakenteesta myös siitä, miten päätös toimeenpannaan. Rakenteellinen ratkaisu edellyttää vaiheistettua etenemistä, selkeitä mittareita ja arviointipisteitä.

Eteneminen voidaan jäsentää neljään vaiheeseen:

11.1 Vaihe 1 – Vertailun täydentäminen (0–6 kk)

- Skenaarioiden arviointi yhtenäisellä mittarikehikolla
- Lapsivaikutusten arvioinnin täydentäminen (monialaisesti)
- Tuen järjestämisen vaihtoehtojen tarkastelu
- Kustannus- ja kuljetusrakenteen tarkennettu analyysi

Tavoite: päätöksen perustelujen vahvistaminen ennen lopullista sitoutumista.

11.2 Vaihe 2 – Rakenteellinen päätös (6–12 kk)

- Palveluverkkoratkaisun linjaus
- Tuntikehyksen optimointi
- Tilatehokkuuden vaiheistus
- Siirtymävaiheen hallintasuunnitelma

Tavoite: välttää lukittuminen ilman analyysiä.

11.3 Vaihe 3 – Toteutus ja seuranta (1–3 vuotta)

- Mittarikehikon käyttöönotto
- Oppilasvirtojen seuranta
- Kuljetuskustannusten analyysi
- Tuen toteutumisen arviointi

Tavoite: varmistaa, että suunniteltu rakenne toteutuu myös arjessa.

11.4 Arviointipiste

Palveluverkkoratkaisuun tulee sisällyttää ennalta määritelty arviointipiste esimerkiksi 2–3 vuoden kuluttua päätöksestä.

Rakenteellinen ratkaisu ei ole peruuttamaton, vaan arvioitava.

Loppulause

Kestävä palveluverkkopäätös ei ole kertaluonteinen toimenpide, vaan ohjattu prosessi, jossa päätöksen vaikutuksia seurataan ja tarvittaessa korjataan.

12. Lopuksi

Karkkila ei tarvitse voittajia ja häviäjiä.

Se tarvitsee ratkaisun, joka yhdistää.

Palveluverkkopäätös ei ole yksittäinen hallinnollinen toimenpide, vaan valinta siitä, millaiseksi kunta rakentaa tulevaisuutensa: millaisen arjen se turvaa lapsille, millaisen työympäristön se luo henkilöstölle ja millaisen signaalin se antaa nykyisille ja tuleville perheille.

Kestävä palveluverkkopolku:

- turvaa lapsen arjen ennakoitavuuden
- vahvistaa kunnan veto- ja pitovoimaa
- rakentaa taloudellisesti hallittavan rakenteen
- lisää päätöksenteon läpinäkyvyyttä ja luottamusta

Tämä raportti ei tarjoa nopeinta ratkaisua, vaan rakenteellisesti kestävimmän etenemispolun.

Kestävä päätös ei synny yksimielisyydestä, vaan huolellisesta harkinnasta. Ja juuri siihen Karkkilalla on kaikki edellytykset.

Palveluverkkopäätös määrittää enemmän kuin vain koulurakennusten sijainnin – se määrittää Karkkilan suunnan.

12.1 Päivitys ja seuranta

Raportti perustuu helmikuun 2026 tilanteeseen saatavilla olevaan aineistoon, mukaan lukien väestöennusteet, kiinteistötiedot, talousasiakirjat sekä FCG:n palveluverkkoselvitykset vuosilta 2024–2025. Karkkilan väestökehitys on ollut viime vuosina laskeva (esim. Tilastokeskuksen ennakkotiedot osoittavat väkiluvun olevan marraskuussa 2025 noin 8 298 henkeä, ja lasten määrä 0–15-vuotiaiden osalta heijastelee tätä trendiä), mikä korostaa ennakoivan seurannan tarvetta.

Palveluverkkopäätöksen kestävyys edellyttää säännöllistä tarkistusta. **Suosittelen, että kaupunki tekee vuosittaisen päivitysarvion (esim. joka helmikuu) keskeisistä muuttujista:** väestöennusteiden ja lasten alueellisen jakauman tarkistus, oppilasmäärien seuranta, kuljetus- ja tukikustannusten kehitys sekä tilojen käyttöaste.

Tämä mahdollistaa tarvittaessa nopeat korjaukset rakenteellisiin ratkaisuihin ja **varmistaa, että palveluverkko pysyy demografisesti, taloudellisesti ja pedagogisesti relevanttina myös 2030-luvulla.** Päivitys ei edellytä uutta laajaa selvitystä, vaan systemaattista seuranta- ja mittarikehikon käyttöä.

Lähteet ja aineisto

1. Karkkilan kaupungin asiakirjat

- Karkkilan palveluverkkoraportti, lokakuu 2025
- Karkkilan palvelurakenneselvitys 17.10.2025
- Strategialuonnos 2.2.2026 (valtuuston iltakoulu)
- Kasvatus- ja opetuslautakunnan toimintakertomus 2024
- Kasvatus- ja opetuslautakunnan vuosisuunnitelma 2025
- Sivistyslautakunnan tuntikehyspäätökset 3.2.2026

2. Talousasiakirjat

- Tilinpäätös 2024
- Talousarvio 2025 (TA 2025)
- Taloussuunnitelma 2026–2027 (TS 2026–2027)
- Talouden tasapainotussuunnitelma 2025–2030

3. Ulkopuoliset selvitykset ja analyysit

- FCG: Karkkilan palveluverkkoselvitys 2/2024
- FCG: väestöennuste sekä MDI:n täydennysanalyysit
- FCG: kiinteistötarkastelut (22.5.2025 ja 23.6.2025)
- Kiinteistöselvityksen täydennys 5.2.2026 + rakennustaulukko

4. Kartta- ja väestöaineisto

- Karkkilan lasten alueellista sijoittumista koskeva kartta-aineisto (0–15 v)
- Tilastokeskus: Karkkilan väestörakenne ja ikäjakauma 2024

5. Kuntalaisen tuottama aineisto

- Tuntikehysvertailu (Excel-aineisto), laatinut Otto Vähä-Herttua (Karkkila)

Lisäksi raportissa on hyödynnetty ajankohtaista tutkimus- ja normiaineistoa (mm. YK:n lapsen oikeuksien sopimus (LOS), muu keskeinen lainsäädäntö, oppimisen tuen uudistus, KARVI 11/2022 -arviointiraportti, YK:n Agenda 2030 sekä Traficommin aineistot).

